

У НОВОМ САДУ У УТОРАК 19. НОВЕМБРА 1891.

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 21.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ЖНЕГИЊИЦА МАЛЕНА.

(Наставак).

Ана, краљица од Јутландије, са својом ћерком Угљеном, дошла је краљу Јалмару, да моли помоћ за свог мужа. Ана је од оних жена, које ми личе на откнуто парче страсти, што лута по свету, и где дође доноси пијанство. Ана милује оца а изгори за сином, фасцинира и упропашћује оца и пали и унесрећава сина. Краљица успе да заручи своју кћер за млада Јалмара, а у то доба банде Малена у замак и једном наивном интригијом састане се с Јалмарем у врту. То је најлепша сцена у комаду, а свакако једна од најдивнијих и најимпозантнијих, коју сам ја икад видео.

Ту се Малена сва покаже као видовита. Створења са њеним чулима чују шта шума говори, како се под креће, где се звезде греље, и како грање гледа. Душа њена лако се близи са створовима, која ми зовемо мртвим, и њих спаја један универзалан дах, они су састав васионске душе. По њеној примитивности она је ближе људима но нама, ближе је природи но Јалмару. И у оном трену, кад се припија уз Јалмара, она се осећа далеко од њега, он је за њу туђ. И за то и ова дрхће, јер се осећа сама међ људима, а природа је душман човеку.

Млади Јалмар, кад упозна Малену, одгурне Угљену и — поново верида с ћерком краља Марцела. Но Ана се свети, давши Малени отров, који јој помрча ум, и кад сиротица девојка оболи, она је затвори у несрећну собу, оставивши је саму самциту. О тој изби постоји легенда, да су у њој грешили преци Јалмарови и да

се ту појављују авети. Редак је замак где нема грешне собе, што показује, да данашње тековине цивилизације стоје на трошним моралним основама.

Сав намештај око Малене оживи, и она у ужасном очајању проводи ноћ. На њену чисту савест налећу нечисте сени старих грешника.

Њена усколебана душа, додиром са овим узбуњеним мртвима, још се више узбурка и кад успе да се мало стиша, улеће Ана, вукући за собом старог, седог, јадног, сломљеног Јалмара, да га суноврати у последњи грех, који ће да крунише његов живот, који му никада није ни припадао.

Док краљица дави Малену, стариц се грчи у пакленим мукама, које су повећане тим, што је кајање и свест стижу, док се још злочини и грехови испрели нису. Краљ се буни против игре, коју с њим судба тера.

Малена издише а на прозору се јавља као сведок злочина сеоска луда, која блуди без цели као звезда у пучини. Око судбине!

Кад се убиство открије у двору, стари краљ све прима, а син његов пробуризивши виновницу Ану, закрха и себи нож у срце и падне поред Малене мртве.

Старица остаде климатијући се под грозним ударима судбе. Његов живот дугих година постао је као навика, коју је тешко искоренити. Али његов механизам живи, а душа му је угинула, утрнула под болом. „Ја нисам луд,“ вели он, „него сам изгубио памет“ т. ј. ја сам ниш-

тавило! Он прво ужасно јадикује, нариче, да се од једном угаси. Његове очи од једанпут друкчије гледају. „О како мртвав човек јадно изгледа“. Чујете ли? Колико моралан човек може да се одвоји од човека телесног, дивно дока-

зује овај случај несретног старца, који после најдирљивијег, најчовечнијег lamento, почне да говори о јелу и пита: „Хоће ли бити за ручак салате?“ Мртвачко звоне једнако бруји! Душа му је утрнула и бол се евапорисао. (Свршиће се.)

ОДЗИВ НА ПОЗИВ ЗАРАД ПРИПОМОЋИ СРПСКОМ НАР. ПОЗОРИШТУ.

III.

1.) Г. Павле Н. Јовановић, парох у Сиригу, послао је 20 фор. прилога, што су их приликом обдржавања крснога имена св. Димитрија у долу Ђуре Марковог у Сиригу на предлог Максе Недељковог приложили ови родољуби: Макса Недељков 10 фор., Ђура Марков 5 фор., Сам. Петров 1 фор., Никола Марков 1 фор., Атеја Пејин 1 фор., Јоца Милетин 1 фор., и Павле Н. Јовановић 1 фор.; — свега 20 фор.

2.) Г. Младен Петров Ивковић, правник у Темишвару, послао је 56 фор. прилога, што их је по иницијатива г. дра Светозара Димитријевића, приликом венчања своје сестре Марије са Стевом Стевановићем у недељу 8. новембра о. г. скупио. Прилоге су даровали ови родољубиви приложници: Мајор у миру Новаковић као кум 10 фор., др. Бранко Стевановић, физик, 10 фор., др. Светозар Димитријевић 10 фор., Коста Стевановић предс. сирот. стола 5 фор., Стеван Стевановић, чиновник поште 5 фор., Ника Стевановић, велепоседник 4 фор., Јован Ристић, кр. судац 3 фор., гђа Роза Стевановић

рођ. пл. Модош 2 фор., гђа Јелена Ивковић рођ. Ристић 2 фор., Рајмунд Домански ц. и кр. мајор 1 фор., Васа Димитријевић, коњанички капетан 1 фор., Љубомир Формаћ, трговац, као стари сват, 1 фор., Јован Ристић, кр. порески часник 1 фор., и Младен П. Ивковић, правник, као девер 1 фор. — Свега 56 фор.

3.) На вечери код г. Борђа Ивковића, књижара у Новоме Саду, скупљено је 25 фор. прилога, а даровали су: г. г. Душан Арновљевић, трговац 10 фор., Вожин Јовановић, трговац 5 фор., Илија Деметровић из Боботе 5 фор. 50 н.. Коста Миросављевић 1 фор. 50 н., Ђорђе Ивковић 1 фор., Панта Јовановић 1 фор., и Мита Манигодић 1 фор. — Свега 25 фор.

На свима овим родољубивим прилогима изјављује се честитим прилагачима најтоплија захвалност.

У Новоме Саду 22. октобра (3. новембра) 1891.

Начеоник
„друштва за срп. нар. позориште“:
Др. Лаза Станојевић, с. р.

Сава Петровић, с. р.
секретар.

ЖИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Партија пикета“, шаљива игра у 1 чину, по Фурнијеру и Мајеру првео Ф. Оберкнеженић. — „Три жене у један мах.“ Шаљива игра у 1. чину, од Александра Космарса, првео Окомир.)

Мило нам је и у обичном животу, кад се сртнемо са каквом старом знаницом и пријате-

љицом, која нам у младости, и својој и нашој, ближе срцу била од осталих лепотица. Па и ако је мало осталла, било да је опала или се раскрунила, било да јој је коса оседила или се проредила, шта то смета: нисмо ни ми млађи. Главно је, да се сетимо младости. Ако је то сећање доста живо, може да нас подмлади — за који час, и нас и њу, бар у нашим очима.

Тако нам се може десити и са старим знацима на позорници, са старим глуми — pardon! — глумама. Тако и са нашом старом пријатељицом: „Партијом пикета.“

Да је стара, о томе се нико не сумња. Управо, ако ћемо по душама, стара се и родила. Све особе, што се у њој појављују, виђале су се и пре ње на глумишту; то су били већ тада типови француске позорнице. Да и не спомињемо „захтубљеног пара“, који се, готово у истом облику, застao и пре рођења Господа нашег Исуса Христа; ал' и шваље Рошерије са својим пријатељем, „претога трговцем“, Мерсијером, били су париској публици одмах први пут старијанци иаконису баш тако стародревни, као онај млади пар. Као што видите, овом су приликом старији млађи, а млађи старији, што се у животу већ ређе догађа.

Само је једна особа тада била нова, бар, по свој прилици, нова за позорницу, јер многе пре тога не беше је ни на свету. А која је то, пинате се мало зачуђено, а имате, ва истину, и разлога зачудити се томе, кад погледате на данашњи позоришни лист. Читајте како хоћете, налазите само четири особе. Нема ни слуге, ни служавке, ни „војника ни слугу“, ни „народа“, ништа, ама баш ништа више осим шваљера Рошеријера, само четвртог. А како њих сву тројицу и четврту „Ружу, кћер му“, већ, да оправдите, „обависмо“, те констатовасмо да им се постанак губи у магли памтивека, која је онда та исти, та нова особа? — То вам је господин Хлороформ. Он се, истина, не појављује „у персони“ на позорници, не видите га својим рођеним очима, ал' ипак је он понајглавнији радник у тој работи. Без њега не би било ни „Партије пикета“.

Тада је хлороформ био још нов проналазак. Тада се наш Анатол још могао и збунити, кад су га на испиту запитали о „анестетичким лековима“. Сад је и тај пети точак у колима нашег комада, који управо није пети точак, јер без њега не би кола ни било, сад се и он отрпао, раскламишао, сад је и хлороформ већ остарио, и он је већ *viešt jen*. Да је данас коме позоришном списку потребан какав *anæstheticum* за решење заплета, морао би се латити најновије царице у царству физиологије, психологије и патологије, хипнозе и њене друге сугестије. Наркоза је остарила и опала, на њу се само још може смиловати хирургија.

Но нама то није ништа сметало, тим је виша хармонија, нека је бар цело друштво постарије.

О старим приказивачима не ћемо много говорити. *Rужику* је највише признање ако речемо, да је сасвим стари Рошерије. Не ћемо ни *Lukiku* друго рећи, само је нешто ново било у њега: закинуо је једну нулу од мираза своје кћери, уместо двеста хиљада, рече један пут, да уз њу даје двадесет хиљада. Но то се може десити и највећијем глумцу, од које је врсте и наш *Lu-*

kić. Особито је та ситница била замашна овом приликом, кад је „Ружа, кћи му“, први пут узела на се вид глумице новајлије, гђе J. Весићева. Јер како нам остале врлине синотиће кћери Мерсијерове још нису познате, бар имамо право захтевати, да нам се ништа не одбија од оних двеста хиљада франака, што их носи своме Анатолу.

Новајлија, првоглумка, гђца J. (како је први пут, виља знати једном за свагда, да то J. значи *Јелена*) Весићева, лепа је и пријатна појава, а и глас јој је доста угодљив. А глас и стас, то су као најпотребније две основе, на којој чељаде, које се посветило позорници, може подићи двор својој уметничкој будућности. Само виља радити, виља учити, виља се мучити. Ако је икојем човеку суђено, да „у зноју лица свога једе свој хлеб“, то је заиста уметнику, а можда највише глумцу. Разуме се, да та мука најтеже пада у почетку, ал' у толико је слађи после мучно стечени залогај. Да је гђца J. Весићева синоћ видила себе, заиста би се уверила, да јој требају још две добре школе, једна за глас, а друга за стас, једна за оживљавање пишчевих речи уметним удешавањем свога гла, а друга за допуну пишчеве замисли покретима руку и ногу, главе, и струка, сваким делом своје младе и витке снаге, једном речју, гестикулатијом. Како је синоћ непрестано држала руке „низа страну“, потсећала нас је на ону Американку, Мистр. Абот, названу „мали магнет“, што се сад показује у Лондону, за плату од 18.000 (словом осамнаест хиљада) форината недељно, а сва јој је вештина, кад спусти руке па их стисне уза се, да је тада никаква човјечја снага не може дићи у вис. Надамо се, да ће гђца Јелена други пут изнети на позорницу своје рођене руке и да ће се и осталом снагом кретати све боље, поузданije и приличније. — ст.

(Свршиће се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Мамзел Нитуш.) Наша позоришна управа, напомиње „Viennac“, није зло рачунала, кад је одлучила, да ове сезоне приказује лажа оперете. Већ први покушај прошле суботе и недеље (14. и 15. новембра) јасно је показао, да је, на жалост, великом делу наше публике пустопашна оперета милија него ли глума ма које врсте, јер се позориште оба дана дупком напунило као ретко код које трагедије. То је жалосна истина, пред којом ми не затварамо очи, али мислим, да управа не би смела тако угађати поквареном укусу публике. Она би, као савесна управа народног просветног завода, имала оплемењивати укус и према томе удешавати свој рад, а не поводити се за ћудима опћинства, особито кад се на тај начин квари смишо за озбиљну драму и племениту музику.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

12. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 8.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 19. НОВЕМБРА 1891.

ФЕДОРА.

Драма у 4 чина, написао В. Сарду, превео Ј. Мишкаташић. — Редитељ: Мильковић.

ОСОБЕ:

Лорис Ипанов	Мильковић
Де Сарије	Спасић
Греч, агенат полицијски	Васиљевић
Ровел	Марковић
Боров	Илић
Дезяре, собар	Стевановић
Чилев, златар	Бакаловић
Димитри, дечко	С. Мильковићка
Бирил, кочијаш	Стојковић
Др. Лорек	Славнић
Болеслав Ласински	Станковић
Кнегиња Федора Ромазова	С. Вујићка
Грофица Олга Сухаревка	Т. Лукићка
Грофица Де Турнис	Д. Васиљевићка
Бароница Оскар	С. Бакаловићка
Иван, агенат	Рајковић

Слуге, слушкиње, агенти. Први се чин догађа у Петрограду, а остала три у Паризу за наших дана.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:
 1. „Словенски марш“ од Перла. — 2. „Из бечког музичког света.“ Смеса, од Ком-
 заха. — 3. „Priesterchor und Aria“ из опере: „Die Zauberflöte,“ од Моцарта. — 4.
 „Арија“ из опере: „L' Èbreo,“ од Аполонија.

У четвртак 21. новембра: „Распнућа“. Чаробна позоришна игра у 5 чинова, с
 певањем, од Рајмунда, превео И. Стојановић, музика, од К. Крајцера.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 са хата
 после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.